

Dezinformáció és evangélium

Lekció: 4 Mózes 13,1–3.21–33

Textus: 1 Péter 2:1–7

Nehéz időket élünk. Pár hónappal ezelőtt ebben az országban egy eddig sokak számára ismeretlen guru letarolta az államelnök jelöltek listáján mindazokat, az ellenjelölteket, akiknek addig az előzetes statisztikák mérföldekkel magasabb esélyeket adtak. Miért? Mert a kampány során sikerült külső segítséggel több ezer alvó TikTok fiókot aktiválni, amelyek mesterségesen növelték a jelölt láthatóságát. Ezek a fiókok előre meghatározott hashtag-eket és kulcsszavakat használtak, hogy befolyásolják az algoritmusokat és a felhasználók hírfolyamát. A fastfood-korban élő, de folyamatosan információéhes hallgatóság pedig csak úgy lakmározta az egyperces igazságokat.

Miről szóltak ezek az egyperces igazságok? A Kárpátok szent vizeiről, a föld véréről, amely minden betegséget meggyógyít, ha valaki azt hittel issza, amely összeköti az embert a világmindenséggel. – És ki ne akarna meggyógyulni minden betegségből? S ki ne akarna összekapcsolódni az univerzum legmagasabb szellemével? Miről szóltak az egyperces igazságok? Hogy az ország az Úr anyjának a kertje, s ennek a nemzetnek isteni küldetése van. Egy valóságos szentély ebben a dekadens Európában az egyetlen utolsó oázis, amely az autentikus lelkiséget jeleníti meg. És minden hazafi magában hordoz egy olyan isteni kódot, amely megmentheti az emberiséget. – Hát ki ne akarna egy dekadens világ túlélője lenni, akire erkölcsi csőzként, az igazság utolsó igaz messiásaként tekint a világ? S ki nem szeretne egy olyan országban lakni, amely kozmikus szentélyként fenntartja egy széthulló univerzum egyensúlyát?

Akik még az egyperces igazságoknál is tömörebben szeretnék megismerni ezt a fantasztikus világot, azok számára az egyik weboldal 430 ilyen aranymondást gyűjtött össze az elmúlt néhány hónap termékeiből.¹

¹ <https://www.bursa.ro/430-de-versete-ale-bibliei-lui-calin-georgescu-01370450>

Kedves Testvéreim! Keresztyénként legfeljebb az okozhat itt számunkra meglepetést, hogy ezekben az időkben ilyen *mennyiségben* ömlik ránk a téveszmék özöne, vagy mondjuk így inkább – recseg, ropog a lángoló világ, amely mintha készülné elemeire hullani. De önmagában az a tény, hogy az igazság támadás alatt áll, egyetlen Bibliát olvasó ember számára sem lehet idegen.

A Szentírás szerint Isten 7 nap alatt teremtette a világot, amelyről azt mondta, hogy „jó”, az embert, amelyről azt mondta, hogy „az Isten tükre”. Tudjátok mikor hangzott el az első hazugság? A 8. napon, hűvös alkonyat előtt, az esti híradó idején. Ekkor jött az első egyperces: „Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kert egyetlen fájáról sem ehettek? ... Dehogyan haltok meg! Hanem jól tudja Isten, hogy azon a napon, amelyen esztek belőle, megnyílik a szemetek, és olyanok lesztek, mint az Isten: tudni fogjátok, mi a jó és mi a rossz.” (1Móz 3,1.4–5). Ekkor indult az első dezinformációs hadjárat, és azóta folyamatosan tart. Egyszer az a hír, hogy „Szerintünk ez a Mózes biztosan meghalt ott fenn a hegyen, gyertek inkább csináljunk egy másik Istent” (2Móz 32,1–2). Máskor meg az, hogy „nem támadt fel Jézus, hanem a tanítványai jöttek, s ellopták a testét” (Mt 28,13). Egyébként ez utóbbi is a 8. napon, egy „vasárnapi híradóban” hangzott el. A Bibliát ismerő emberek tudják fake news egyidős a világteremtéssel!

Milyen lenne, hogy ha ezt a mai bibliai szövegrészt is ebben az összefüggésben olvasnánk?

„Tudjátok meg elsősorban azt, hogy az utolsó napokban csúfolódók támadnak, akik mindenből gúnyt űznek, akik saját kívánságaik szerint élnek, és ezt kérdezzetik: Hol van az ő eljövetelének ígérete? Mert mióta az atyák elhunytak, minden úgy maradt, amint a teremtés kezdetétől fogva van.”

Mai nyelven azt mondhatjuk, hogy ez nem más, mint ugyanannak a PBSZ-nek, a Pokoli Belbiztonsági Szolgálatnak a dezinformációs manővere, amelyet már régóta ismerünk, de ennek ellenére hatni tud, különben már régóta előrehozott nyugdíjba mentek volna ennek a titkosszolgálatnak az ügynökei is.

A. Milyen lélektani folyamatra épít ez a dezinformációs szolgálat?

1. Érzelmi manipuláció

„Hol van az ő eljövételének ígérete?” – Van-e valaki az itt ülők közül, akiben soha nem fogalmazódott meg a kétely arra vonatkozóan, hogy mi van akkor, ha mégsem igaz az Úr eljövételének ígérete. Hogy mi van akkor, ha nem tartja be ígéretét? Ha eddig nem tartotta be, akkor talán lehet, hogy nem is fogja? És ha magunkra maradunk ezekkel az örvénylő gondolatokkal, akkor ezek egyre inkább lefele húznak. A hazugság ott kezd hatni, ahol a kételyeiddel magadra maradsz. Mert jön valaki és elkezd ezeket a kételyeket felerősíteni benned. Vagy létrehozza a kételkedők facebook-csoportját, ahol a közösség tagjai egymás erősítik, nem a reménységben, hanem az összeesküvés elméletekben. S minél többen mondják, minél több a követők száma, annál hitelesebbnek tűnik majd.

A kortárs dezinformációs szolgálatokat is ugyanaz a „hazugság atyja” (Jn 8,44) inspirálja, akinek ez a szakmája. Az érzelmi manipuláció arra épít, hogy az emberben van egy vágy valaminek az elérésére, vagy épp ellenkezőleg valaminek az elkerülésére. Ha pozitív irányba szeretné terelni, akkor ezt a vágyat erősíti fel. Ha negatív értelemben, akkor a félelem-mechanizmusokat aktiválja.

Emlékezzünk csak, hogyan működött a dezinformáció a Kánaán elfoglalásakor. Amikor Isten emberei a tejjel és mézzel folyó föld határán álló kiválasztottakat bátorítják, rögtön elindul a hatásos ellenkampány: „olyan föld az, amely megemészti lakóit”. Egy torzított információ, amely félelmet vált ki, amely lázadáshoz vezet, s amely 40 évre egy egész közösséget letérít az igazság útjáról. 40 évre! Mert a legtöbb tekintélyes vezető is bedőlt ennek a szélhámosságnak.

2. Bizalomválság és tekintélyválság

Amikor *ígéretről* beszél a bibliai szöveg, akkor akaratlanul is olyan kapcsolati hálóra gondolunk, amelyet alapvetően a bizalom tart össze. Ha pedig valaki ezeket a kapcsolatokat szeretné felbontani, akkor mindent meg fog tenni

annak érdekében, hogy elvágja ezeket a bizalmi szálakat. Erről szólt a Bibliában a legelső kérdés, a legelső „csakugyan”. Bizalmatlanságot kelt Isten szavát illetően: csakugyan azt mondta Isten? S a hívő ember bizalma azóta folyamatos támadás alatt áll.

A bizalomválság egyenes következménye a tekintélyválság, amely végül igazságválsághoz vezet. A Zsoltárokból nagyon gyakran találkozunk olyan ügynökökkel, akik ebben az irányban manipulálják a hívő embert:

- Zsolt 42,4: „Könnyhullatásom volt kenyerem éjjel és nappal, amikor azt mondták nekem: Hát hol van a te Istened?”
- Zsolt 22,9: „Az Úrra bízta magát, mentse meg őt. Szabadítsa meg őt, hiszen gyönyörködött benne!” (Ezt idézik – bár tudatlanul – a Jézus keresztje előtt álló gúnyolódók is – Mt 27,43).

B. Milyen eszközökkel működik a dezinformáció?

1. Torzított valóság vagy féligazságok szajkózása

„Mert mióta az atyák elhunytak, minden úgy maradt, amint a teremtés kezdetétől fogva van.” Egymondatos igazságnak tűnő, rövid aranymondások. Nézzétek meg, hát nem változott semmi már ezerévek óta. Hol van az ígélet beteljesedése?

Nekem mindig problémát jelent röviden elmagyarázni a komplex dolgokat. Valószínűleg ezért nincs TikTok fiókom sem. Egy pörgős és pörgetős (!) világban ezzel az inkompetenciámmal már eleve hátrányos helyzetűnek számítok. A mai világban szalagcímeket olvasunk. S ezt tudják azok is, akik üzleti érdekből clickbaitekben fogalmaznak, úgy, hogy kattints. Egy hosszabb szövegű írás ma már szabályszerűen azzal végződik, hogy TL;DR, azaz „too long, didn’t read”, túl hosszú, nem olvasom el.

„Amikor ezt állítják, figyelmen kívül hagyják...” (RevKároli: készakarva nem tudják). Ez így működik azóta is: figyelmen kívül hagyják. Mert nem a teljes igazság az, hogy minden ugyanúgy maradt a világteremtéstől fogva. Hiszen, ha akarnánk érvelni, akkor mondhatnánk azt, hogy volt már egy nagy kataklizma, az özönvíz, amely iszap alá temette egyszer a megromlott

világot. S apropó, ha már erről beszélünk, pontosan így, ennek analógiájára nem képzelhető el majd egy másik világégés?

2. Cinizmus

„Csúfolódók támadnak, akik mindenből gúnyt űznek, akik saját kívánságaik szerint élnek...” Már önmagában az is cinizmus, hogy az igazságot kifordítják. Egy hasonló hamis narratívában Jézus pere kapcsán ezzel vádolják meg: Azt mondta, hogy lerombolja a templomot és három nap alatt felépíti (Mk 14,55–59). Valószínűleg minden szó elhangzott, csak éppen nem abban az értelemben, ahogy a nagytanácsban ezt megpróbálták rákenni (Jn 2,19 szerint ezt mondta: „rontsátok le a templomot, és én három nap alatt felépítem”).² De ez elég volt a karaktergyilkossághoz, ahhoz, hogy egy zavarkeltő, kultusz-, kultúra- és béke-ellenes Jézus fölött a megvezetett tömeg kimondja a halálos ítéletet.

De cinizmus az is, hogy azok szeretnének az igazság erénycsőszeivé válni, akik „saját kívánságaik szerint élnek”. A józan gondolkodású embernél itt talán már felkapcsolódna a lámpa. Vajon ennek a végítéletnek a tagadása nem abból ered, hogy erkölcsi problémáink miatt szeretnénk megmenekülni ettől a végítélettől? Vajon nem egy evolúciós túlélési mechanizmus?

Saját kívánságaink szerinti igazság... Ez egy újabb jelenség, amely nagyon erőteljesen ott van a mai társadalmunkban. Amíg a sajtó nyomtatott formában jelent meg, addig egy szerkesztő átnézte, s minimum nyelvhelyességi szempontból javította a szöveget. A közösségi média világában minden, ami a „neten” megjelenik azt az érzést kelti, hogy ugyanolyan tekintéllyel bír. Van olyan, hogy már nem is a megjelent híryananyagot olvassa el valaki, hanem a kommenteket. Komment-diktatúrában élünk, ahol a vélemény azonos értékű a tényekkel, csak azért, mert mindkettőt 0-1-es számsorral le lehet írni. Ez a cinizmus! Az igazság kigúnyolása az, ha a véleményt – a magadét is – azonos szintre emelnéd a tényekkel.

² Ami akár feltételes módban is fordítható: „Ha lerontjátok a templomot, én három nap alatt felépítem.”

C. Mi legyen?

Nehéz időket élünk. De egyházi nyelven így mondanám: tanúságtevő időket élünk. Olyan időket, ahol az igazság hírnökeire, a hazugság atyja ármánykodásainak leleplezésére nagyobb szükség van, mint valaha. De van-e esélye az evangéliumnak az egyperces igazságok gyorsétkezdéjében? Egymondatos rövid választ adni a pilátusi kérdésre: mi az igazság? (Jn 18,38)

Ha a dezinformáció egy ősi praktika, az számunkra azt jelenti, hogy nem kell megijedni, mintha ez valami új jelenség lenne. De azt is jelenti, hogy azokra a mechanizmusokra, amelyeket Krisztus egyházának már a kezdetek óta rendelkezésére álltak, ezentúl is szüksége lesz.

„Emlékeztetés által ébresztgetem *tiszta gondolkodásokat*” – írja az apostol. A szellemi tisztaság, józanság, tiszta értelem, gondolkodás olyan alap, amelyre a továbbiakban is számíthatunk. Gondolom, hogy nem vagyok túlságosan optimista.

„Eszetekbe jussanak a *szent* próféták előre megmondott szavai és apostolaitoknak az Úrtól és Üdvözítőtől kapott parancsolatai”. Mit hallunk ebben? Van tekintély, vannak próféták és apostolok. Lehet, hogy a világban tekintélyválság van, lehet, hogy az intézményekben tekintélyválság van, de nekünk vannak prófétáink és apostolaink. Nem egypercesek, de olyanok, akiktől nem kell sajnálni az idődet. Mert nem olyan influenzszerek ők, akik pénzért adják, ha kell a becsületüket is, hanem olyanok, akik az igazságért adják, ha kell, az életüket is. A Zsid 13,7 alapján azt javaslom, hogy így keressetek magatoknak influenzszereket: figyeljetek életük végére, és kövessétek hitüket.

Péter levele egy közösségnek szól. Ezek nem egyszemélyes harcok, amit egy képernyő mögé bújva meg lehet vívni. Szükséged van a testvérekre, azokra a társakra, akik ha külső támadás éri a bizalmi hálózatodat, ha kérdőre vonják Istenbe vetett hitedet, ott állnak melletted, beállítják a tűzfalat és a vírusirtót.

S végül: az egymondatos hazugságokat nem lehet egymondatos igazságokkal legyőzni. Csak személyes igazsággal. A „mi az igazság?”

kérdésre választ keresők elé *Jézust* kell odaállítani. Egy olyan Jézust odaállítani, amely arra készíti a kereső embert, hogy ő maga mondja ki: ez a Jézus az igazság, őt akarom követni.

Ebben az egyházban gondolkodom. Abban, az egyházban, amely nem világi eszközökkel harcol, amely nem világi narratívát adaptál keresztyén szókinccsel fűszerezve, hanem amely az ördögi lelket is térdre kényszerítő szeretetet hirdet és ad ebben a világban. Abban a világban, amely végső soron talán nem is annyira az igazságra, mint inkább erre a befogadó, de térdre kényszerítő szeretetre vágyik.